

Hoe leer je voor geschiedenis?

Geschiedenis is een vak waarvoor je vaak veel leerstof opkrijgt voor een toets. Het is daarom belangrijk om de stof door de periode heen bij te houden, zo kom je niet voor verrassingen te staan de dag voor de toets. Het volgende stappenplan kun je gebruiken om je huiswerk en leerstof goed bij te houden als voorbereiding op de toets.

1. Oriënteren

- Sla je boek open
- Over welke hoofdstukken ga je het deze periode hebben?
- Welke onderwerpen komen aan bod?
- Welke tijdvakken worden behandeld?
- In welke tijdsperiode liggen deze tijdvakken?
- Hoeveel paragrafen bevat elk hoofdstuk?
- Wat vind ik van dit onderwerp?

2. Voorkennis activeren

Het is verstandig om altijd even te bedenken wat je al weet over het onderwerp, dit is je voorkennis. In de bovenbouw behandel je vaak dezelfde onderwerpen als in de onderbouw, maar ga je hier dieper op in. Vraag jezelf dus af; waar ging dit tijdvak ook alweer over? Wat is me het meest bijgebleven van de vorige les die ik over dit onderwerp heb gehad?

3. Aan de slag

Nu is het tijd om inhoudelijk met de stof aan de slag te gaan. Het is slim om per week je huiswerk bij te houden en daarbij de stof goed tot je te nemen. Gebruik hiervoor de volgende tips:

- Lees de titel van de paragraaf, de bijbehorende kenmerkende aspecten en de vragen die de auteurs zullen beantwoorden in deze paragraaf, deze vind je meestal aan het begin van de paragraaf. Soms staan er ook leerdoelen vermeld; hier staat beschreven wat de auteur wil dat jij snapt nadat je de paragraaf hebt gelezen
- Bekijk de tussenkopjes, deze vertellen je veel over de opbouw van de paragraaf
- Lees de tekst aandachtig
- Maak een tijdlijn van de paragraaf, doe dit door tijdens het lezen de belangrijke jaartallen of ontwikkelingen op een tijdlijn te zetten. Lees op bladzijde 4 hoe je dit het beste kunt aanpakken.
- Maak een lijst van de belangrijke personen en hun omschrijving. De kans is groot dat deze terugkomen op de toets of in je huiswerk. Let op; doe dit wel in chronologische volgorde (dat wil zeggen; op volgorde van tijd)
- Maak een schema van de paragraaf. Als je een groot stuk tekst overzichtelijker wilt maken, kun je hiervan een schema maken. Kijk op bladzijde 3 tot en met 7 voor de verschillende manieren waarop je dit kunt doen.
- Kijk goed naar de begrippen, deze moet je in de context van de tekst kunnen plaatsen. Je moet dus het begrip uit kunnen leggen aan de hand van de historische context waarin dit begrip wordt gebruikt. Een voorbeeld:
 - o Het begrip "propaganda". Dit is het verspreiden van een bepaalde politieke boodschap. Dit begrip verschilt als je het in verschillende contexten plaatst, bijvoorbeeld in die van Nazi-Duitsland en die van de

Sovjet-Unie onder Stalin. Je moet begrippen dus niet los van de tekst leren, maar in de context van de tekst plaatsen

- Scheid de hoofdzaken van de bijzaken. In sommige boeken begint een paragraaf met een casus, dit is een gedetailleerde beschrijving van een historische gebeurtenis. Je hoeft natuurlijk niet deze casus uit je hoofd te leren, maar je moet deze wel kunnen linken aan het tijdvak die in de paragraaf wordt behandeld.
- Besteed aandacht aan de bronnen! Het hele vak geschiedenis is gebaseerd op bronnen, dus er wordt van je verwacht dat je bronnen kunt uitleggen aan de hand van de historische context die in het hoofdstuk wordt behandeld. Bronnen komen altijd op de toets terug! Leg bronnen bijvoorbeeld uit aan een klasgenoot, gezinslid, coach bij Bijlesuur of jezelf.
- Verzin vragen per tussenkopje of alinea. Deze vragen kun je later in de periode herhalen. Zorg ervoor dat je de antwoorden op deze vragen kunt uitleggen aan jezelf, een klasgenoot, gezinslid, coach bij Bijlesuur. Schrijf de vragen en antwoorden bijvoorbeeld op flashcards.
- Maak oefentoetsen. Deze staan vaak aan het einde van het hoofdstuk in je tekstboek/werkboek. Soms kun je deze ook online vinden. Door deze oefentoetsen of opdrachten te maken, test je hoe goed je de stof kent én kunt toepassen. Soms komt het voor dat docenten hun toetsvragen baseren op de oefentoets of oude examenvragen; des te meer reden om deze te maken!
- Laat je overhoren. Onthoud wel dat het bijna altijd ineffectief is om alleen de tekst te lezen en je te laten overhoren. Besteed dus voldoende tijd aan het leren aan de hand van de andere manieren die hier staan omschreven!
 - o Laat je je overhoren? Doe dit dan over korte stukjes tekst, bijvoorbeeld per tussenkopje of per alinea. Zo weet je precies welke delen van de leerstof je nog moet oprispen.

Schematiseren

Hoe kun je informatie logisch ordenen? Een docent kan schema's gebruiken ter ondersteuning van zijn les, dat geldt natuurlijk ook voor jou als je een leerstoftekst wilt **samenvatten** of **structureren**. Hieronder wordt een aantal verschillende soorten schema's besproken.

We kunnen een aantal ordeningsschema's onderscheiden:

- A Kenmerken schema
- B Chronologisch schema
- C Classificatieschema
- D Vergelijkend schema
- E Stratificatie schema
- F Causaal schema
- G Samengesteld (of 'vrij') schema

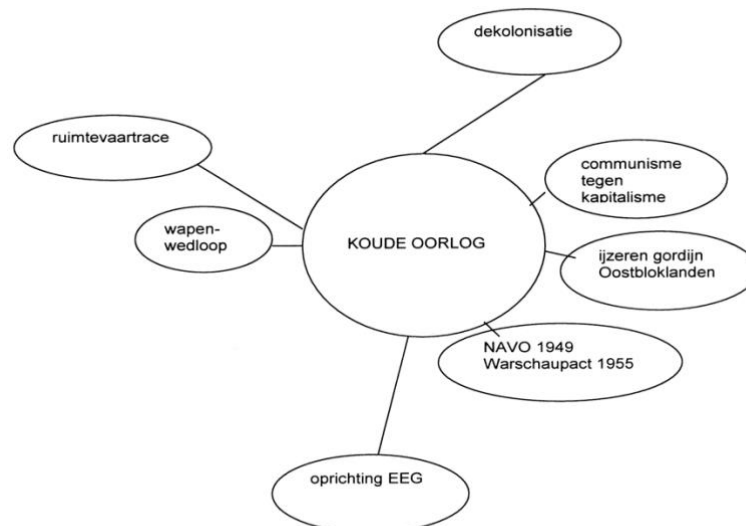
A Kenmerken schema

Dit schema kan gebruikt worden om de kenmerken van een bepaald onderwerp weer te geven, bijvoorbeeld de kenmerken van de Koude Oorlog, de zuilen van de Islam of de ideeën van Karl Marx.

- Tussen de kenmerken waaruit een dergelijk schema bestaat kun je een **hiërarchie** (rangorde) aanbrengen door te variëren in de **afstand** tussen het onderwerp en het kenmerk. Hoe groter de afstand tot de 'kern', hoe minder verwant het kenmerk met het onderwerp is. In het voorbeeldschema is het verband tussen de Koude Oorlog en de EEG minder sterk dan het verband tussen de Koude Oorlog en de NAVO.
- Een soortgelijk **ordenend** effect kun je ook bereiken door de kenmerken verschillende **kleuren** te geven, bijvoorbeeld rood voor belangrijke aspecten en geel voor minder belangrijke.

B Chronologisch schema

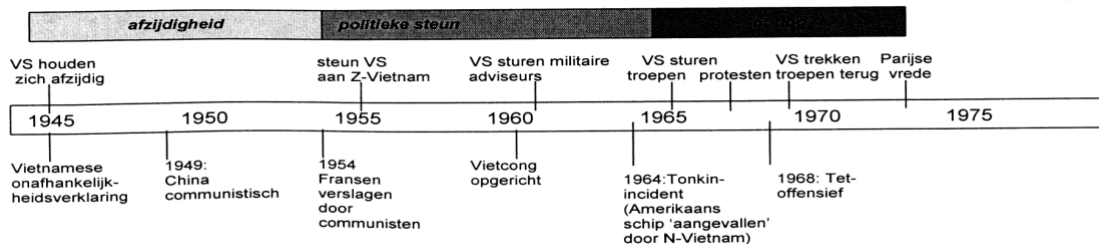
*Het gaat
het
van*

*hier om
ordenen*

gegevens op chronologische (tijdsvolgorde) wijze.

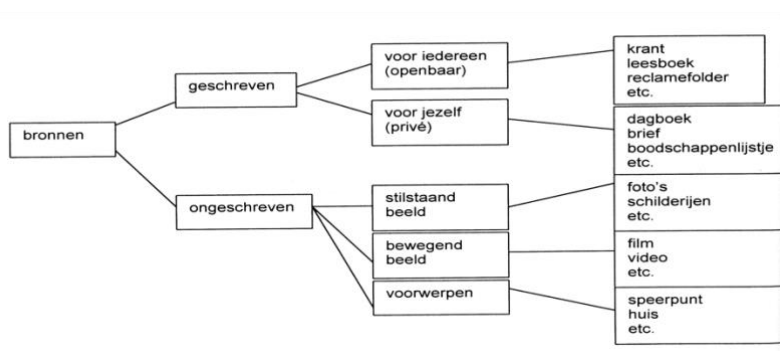
- Als het gaat om gegevens die elkaar opvolgen, bijvoorbeeld in een periode van een jaar of tien, dan kun je eenvoudig een opsomming **onder elkaar** zetten, met vermelding van jaartallen.
- Als het gaat om gegevens over een langere periode, dan is een **tijdbalk** handig, omdat je hierop de tijdsduur van verschillende gebeurtenis in afstanden kan aangeven. Daarnaast is het belangrijk om te leren omgaan met het verschil tussen jaren voor en na Christus.

C Classificatieschema

In dit schema kun je onderling samenhangende gegevens onder gemeenschappelijke (algemene) noemers brengen. Zo ontstaat een hiërarchisch (rangorde) patroon van hoofd- en onderafdelingen. Hoe verder je classificeert (ordent, rubriceert), hoe concreter de afzonderlijke delen zullen worden, zoals uit het voorbeeld blijkt.

- Het gaat hier om de **'deductieve'** wijze van ordenen, dat wil zeggen: van **'abstract'** (in het voorbeeld 'bronnen') naar **'concreet'** (in het voorbeeld bv. krant, leesboek).
- Je kunt ook de omgekeerde, de **'inductieve'** weg bewandelen, waarbij je concrete gegevens probeert te ordenen met behulp van overkoepelende begrippen of categorieën, dat wil zeggen: van **'concreet'** (in het voorbeeld bv. krant, leesboek) naar **'abstract'** (bron).

D Vergelijkend schema

Dit schema kun je gebruiken voor een opsomming van verschillen en overeenkomsten tussen onderwerpen, bijvoorbeeld die tussen het katholicisme en

protestantisme, tussen nationaalsocialisme en communisme, of tussen de dekolonisatie van Suriname en die van Indonesië.

- Van tevoren **bedenk je op welke punten** je een vergelijking wilt maken. Deze punten (of items) komen in de linker kolom onder elkaar te staan.
- In de kolommen rechts daarvan wordt over elk item informatie genoteerd.
- Eventueel voeg je een extra kolom toe waarin je met een kruisje aangeeft of het gaat om een **verschil** of om een **overeenkomst**.
- Uit de verschillen en overeenkomsten kun je dan **conclusies** trekken.

In het voorbeeldschema gaat het over de vraag hoe het kwam dat na de val van het Romeinse rijk een gecentraliseerd bestuursapparaat plaats moest maken voor een bestuur waarin macht versnipperd was over edellieden en hun volgelingen.

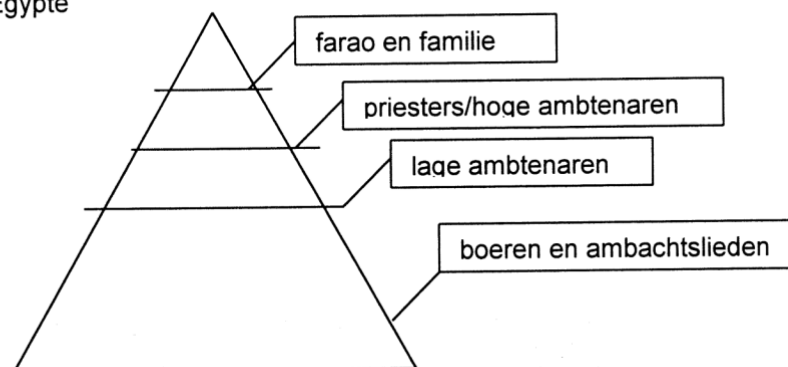
	Europa in de tijd van de Romeinen	Europa in de tijd van de Germanen
wetten	opgeschreven: in hele rijk zelfde regels	niet opgeschreven: in elk gebied eigen regels
handel	goede wegen veiligheid door beroepsleger	slechte wegen onveiligheid door oorlog
onderwijs	voor bestuur leerden ambtenaren lezen en schrijven	niemand leerde nog lezen en schrijven
bestuur	keizer en ambtenaren	vele koningen met volgelingen

E Stratificatie schema

Met dit schema druk je gelaagdheid (stratificatie) uit, bijvoorbeeld de sociale lagen waarin een samenleving is verdeeld, of de politieke machtsverhoudingen in een land.

- In zo'n schema is de **bovenste laag** meestal de heersende groep, en de **onderste laag** in het schema 'het volk'.
- De **numerieke grootte** van elke groep komt overeen met de breedte van de laag in het schema: de bovenste laag betreft een relatief kleine groep, de onderste laag een relatief grote groep.

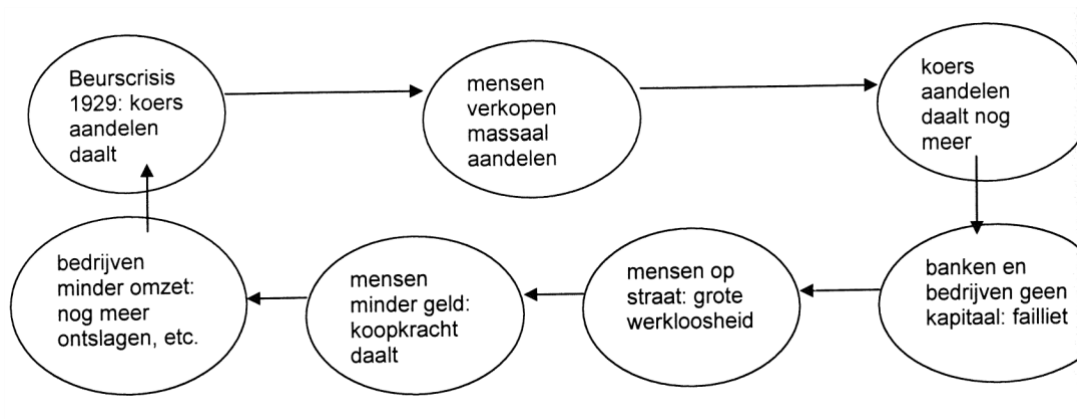
sociale groepen in het oude Egypte

F Causaal schema

Ketens van oorzaken en gevolgen kun je op vele manieren grafisch in beeld brengen. In het volgende voorbeeld zie je een eenvoudige variant, waarbij met *pijlen* het verband tussen oorzaken en gevolgen (causaal verband) wordt aangegeven. Je gebruikt bij oorzaak-gevolg-relaties bewust **pijlen** en geen lijnen, zoals in andere schema's, omdat het pijl- symbool voor gevolgtrekkingen staat.

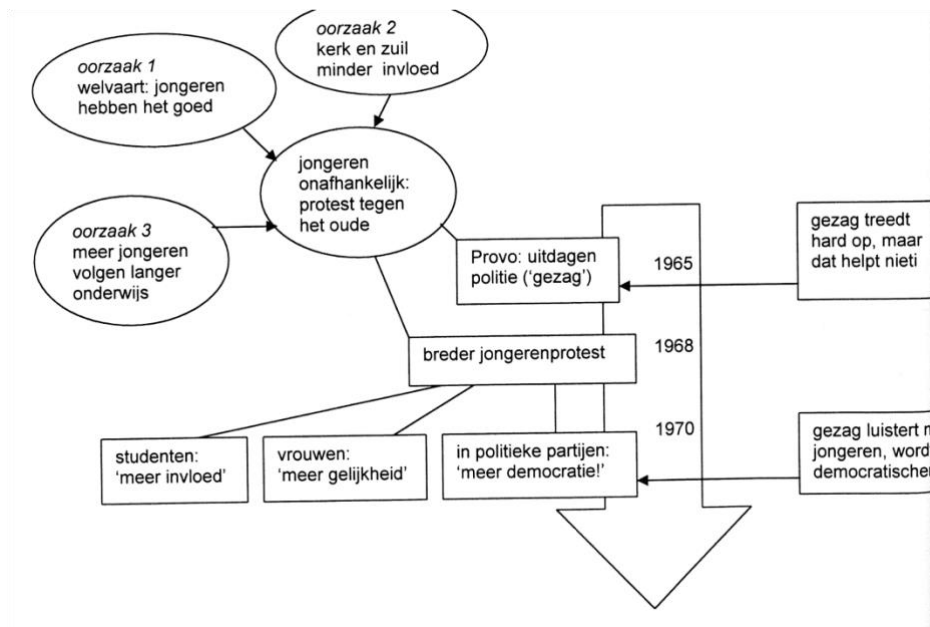
- Wel kun je variëren in de lijn zelf: directe oorzaken geef je aan met een **doorlopende lijn**, indirecte gevolgen met een **stippellijn**.
- Ook kun je variëren in de **dikte** van de lijn en pijl: belangrijke oorzaken krijgen een dikkere pijl dan minder belangrijke oorzaken.
- Ook in de **afstand** van de oorzaken tot de gebeurtenis kun je variëren: lang lopende oorzaken zet je op grotere afstand van de gebeurtenissen dan kortlopende.

G Samengesteld of 'vrij' schema

Bovengenoemde schema's kun je ook combineren, bijvoorbeeld tot een schema waarin zowel oorzaken als gevolgen als de kenmerken van een bepaald verschijnsel verwerkt zijn.

- Zo'n vrij samen te stellen schema biedt meer ruimte voor een uitleg waarin **verschillende aspecten** van een onderwerp aan bod komen.
- Een samengesteld schema werkt goed om **grotere stukken** geschiedenis samen te vatten.

Literatuur

Mr. Chadd. (Z.d.). *Geschiedenis leren: hoe doe je dat het slimst?* Mr. Chadd.
<https://www.mrchadd.nl/academy/vakken/geschiedenis/geschiedenis-leren-hoe-doe-je-dat-het-slimst>

Tien tijdvakken. (Z.d.). *Vaardigheden- schematiseren*. Tien tijdvakken.
<https://tientijdvakken.weebly.com/vaardigheden.html>